

Ålands landskapsregering
Lagberedningen
registrator@regeringen.ax
Er referens
ÅLR 2019/3386

Datum
15 maj 2019

Kontaktperson
Janina Björni, ansvarig för utvecklingsarbete inom barnskyddet
gsm 040 6723327

Ärende: Lagförslag om kontroll av brottslig bakgrund hos frivilliga som deltar i verksamhet bland barn.

Synpunkter på utkast till lagförslag om kontroll av brottslig bakgrund hos frivilliga som deltar i verksamhet bland barn

Rädda Barnen på Åland r.f. är en barnrättsorganisation med starkt barnskyddsfokus. Föreningens synpunkter på lagförslaget baseras på mångårig samlad erfarenhet från föreningens verksamheter. När det gäller det aktuella lagförslaget har vi särskilt baserat våra synpunkter på erfarenheter vi fått via utbildningar och frivilliga stödinsatser vi under många år arrangerat för blivande samt aktiva stödpersoner, stödfamiljer och familjehem inom barnskyddet. För att få brukarnas (stödpersoner och stödfamiljer i detta fall) synpunkter har vi inför remissvaret också bett dem besvara en kort enkät utförd 11-12.4.2019 per e-post (resultatet har delgivits landskapets tjänstemän april 2019).

Rädda Barnen har också ordnat utbildningar och aktivt verkat för en utveckling av intressebevakarfunktionen i barnskydd och brottmål samt genom samarbete med andra organisationer fått erfarenheter som relaterar till lagförslaget.

Föreningens åsikter om förslagets formuleringar och verkningar grundar sig i ett barnrätts- och barnperspektiv.

Allmänna synpunkter

Rädda Barnen på Åland r.f. välkomnar lagförslaget och ser det som en nödvändighet att lagstiftningen träder ikraft snarast. Vi stöder att det sker i form av blankettlagstiftning och att ändringar till rikslagen träder i kraft också på Åland.

Lag om kontroll av brottslig bakgrund hos frivilliga som deltar i verksamhet bland barn (FFS 2014/148) har i nuläget inte en motsvarighet på Åland. Det vill säga, det finns ingen lag som ger uppdragsgivaren rätt att be den frivilliga om ett utdrag för ett uppdrag på Åland. Våren 2017 blev

denna brist mycket påtaglig hos oss på Rädda Barnen. Då berättade många stödpersoner och stödfamiljer att de hade problem i processen med att begära utdrag eller inte kunde få utdrag överhuvudtaget. Även några kommunala tjänstemän ställde sig, från sitt perspektiv, frågande till hur processen egentligen ska gå till.

Landskapet gjorde då processen för ansökning om straffregisterutdrag för frivilliguppdrag tillfälligt smidig genom en överenskommelse med Rättsregistercentralen (INFORMATION110 S2 16.8.2017). Detta har givit resultat som syns i praktiken, men är ingen rättssäker eller hållbar lösning.

Att vidta alla tillgängliga åtgärder för att garantera och trygga att barn inte utsätts för våld eller övergrepp då de tillbringar tid ensamma med andra vuxna än sina vårdnadshavare är landskapsregeringen skyldighet bland annat genom de internationella konventioner som antagits att gälla på Åland. Detta konstateras också i den allmänna motiveringen i lagförslaget.

Lagförslaget lägger ansvaret för att trygga barnets situation där det ska vara. Det vill säga hos organisatören av uppdraget. Det är oskäligt att personen som gratis eller till ett ringa arvode ska utföra ett uppdrag för kommunen eller någon organisation ska ansvara för uppgiften att ansöka om utdrag och dessutom också för kostnaden. Rutinen att organisatören söker snabbar också upp förfarandet då utdraget postas till sökande.

Det föreliggande lagförslaget ställer krav på kommuner och organisationer att skapa tydliga rutiner och riktlinjer kring frivilligverksamheten.

Synpunkter p specifika paragrafer

Rädda Barnen har inte några synpunkter som skulle föranleda förändringar i de specifika paragraferna i nuvarande förslag.

vriga kommentarer

Rädda Barnen vill i anslutning till lagförslaget rikta två uppmaningar till landskapsregeringen:

1) *Intressebevakare för barn i barnskydd och brottsprocess* kan inte enligt nuvarande lagstiftning i Finland, inklusive Åland, lämna in eller uppmanas lämna in straffregisterutdrag till den kommun/polismyndighet som ansöker om uppdraget eller domstol/magistrat som beviljar det.

Med tanke på att intressebevakaren ofta är ensam med barnet och intressebevakaren har en så tydlig maktposition är detta något som oroar oss likväl som andra barnrättsorganisationer i Finland.

En liknande formulering som i 40 § 2 mom i lag om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (FFS 746/2011) skulle vara nödvändig även för intressebevakare tillsatta enligt Barnskyddslagen och Förundersökningslagen:

"En förutsättning för att en person ska kunna förordnas till företrädare är att personen för tingsrätten har uppvisat ett sådant straffregisterutdrag som avses i 6 § 2 mom. i straffregisterlagen (FFS 770/1993)".

Detta skulle vara förenligt med lag om förmyndarverksamhet 5 § (FFS 442/1999):

”Till intressebevakare kan förordnas en person som är lämplig för uppdraget och ger sitt samtycke. Vid prövning av lämpligheten skall bland annat beaktas den föreslagna intressebevakarens skicklighet och erfarenhet samt uppdragets art och omfattning.”

När det gäller intressebevakarens uppdrag är det av stor betydelse att inget fördröjer processen med beslutet om intressebevakning. Därför ser vi att det handlar om att möjliggöra att ett utdrag lämnas in senast inför det slutliga beslutet. Ett interimistiskt beslut bör kunna fattas utan att utdrag från straffregister har uppvisats.

- Rädda Barnen uppmanar landskapsregeringen att aktivt verka för en förändring i lagstiftningen.

2) I praktiken uppstår ibland situationer där barnets rätt till skydd inte tryggas i enlighet med intentionen i detta lagförslag. Det finns sammanhang där en person uppvisar utdrag men där ständigt andra vuxna är närvarande och också ensamma med barnet. Till exempel stödpersoners partner.

- Rädda Barnen uppmanar landskapsregeringen att i anslutning till lagen informera om nödvändigheten för organisatören att alltid noggrant överväga vilka vuxna som omfattas av uppdraget och att skriva avtal med samtliga, så att de kan omfattas av tystnadsplikt och rätten att begära utdrag ur straffregistret.

Rädda Barnen på Åland r.f.

Lotta Angergård
Vikarierande verksamhetsledare